

Магістр 2 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто різноманітні методи оцінки та діагностики техніко-технологічного потенціалу підприємства. Проаналізовано їх сутність, позитивні та негативні аспекти. Відображено взаємозв'язок та вплив техніко-технологічного потенціалу на діяльність підприємства в цілому.

Аннотация. Рассмотрены различные методы оценки и диагностики технико-технологического потенциала предприятия. Проанализирована их сущность, положительные и отрицательные аспекты. Отражены взаимосвязь и влияние технико-технологического потенциала на деятельность предприятия в целом.

Annotation. The article discusses various methods of assessment and diagnostics of technical and technological potential of a company. Their nature, positive and negative aspects are analysed. Relationship and influence of technical and technological capacity on the activity of a company as a whole are reflected.

Ключові слова: потенціал, техніко-технологічний потенціал, діагностика, оцінка, ефективність.

Актуальність даної роботи полягає у тому, що в сучасних умовах конкуренції швидка реакція виробничої системи підприємства, ефективність його операцій набувають особливого значення.

Метою статті є дослідження методичних основ оцінки техніко-технологічного потенціалу підприємства.

Нестабільна економічна ситуація в Україні справляє негативний вплив на діяльність підприємства. У цих умовах гостро постає проблема повноти і доцільності використання виробничого потенціалу, базовою складовою якого є техніко-технологічний потенціал (ТТП). Основою ефективного використання ТТП є достовірне і своєчасне оцінювання його економічної складової з метою виявлення можливих перспектив розвитку та вдосконалення підприємства. Реалізація техніко-технологічного потенціалу покликана забезпечити належні матеріальні умови для здійснення господарської діяльності підприємства, збереження необхідного обсягу виробничих і товарних запасів, проведення транспортних, вантажно-розвантажувальних, фасувальних та інших операцій. Питанню оцінки і діагностики виробничого потенціалу загалом та техніко-технологічного зокрема присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних фахівців. Серед них варто виділити дослідження Белозубенко В. С., Бендикова М. А., Должанського І. З., Євдокимова Ф. І., Загорної Т. О., Коверга С. В., Краснокутської Н. С., Кузьменка С. В., Лисякова В. Ф., Передерєєвої О. С., Удалих О. О. [1 – 7].

На сьогоднішній день не існує чіткої комплексної методики оцінки використання техніко-технологічного потенціалу економічного суб'єкта. Застосовувані методи дозволяють оцінити деякі етапи дослідження технічного потенціалу, а саме ефективності використання стратегій і прийнятих управлінських рішень. Якщо впровадити механізми і нормативи оцінки стану ТТП, можна буде уникнути багатьох несприятливих ситуацій [1].

Існує декілька підходів до проведення діагностики діяльності підприємства, заснованих на структуруванні, виявленні головної ланки, встановленні причинно-наслідкових зв'язків, узагальненні отриманих результатів. Найбільш поширені способи оцінки:

оцінка потенціалу за допомогою індикаторів техніко-технологічної складової економічної безпеки (індикаторний метод оцінки потенціалу) [2];

оцінка техніко-технологічного потенціалу високотехнологічного підприємства (комплексний метод оцінки потенціалу) [3];

оцінка ТТП через оцінку механізмів і обладнання як основи техніко-технологічного потенціалу (критеріальний метод) [4];

моніторинг системи кількісних і якісних показників економічної безпеки на рівні підприємства (комплексний метод оцінки) [5];

оцінка ТТП через вартість технології і технологічну функцію (комплексний метод оцінки) [6].

Ці методики дозволяють проаналізувати такі групи показників:

виробничі: темп оновлення основних виробничих фондів (ОВФ); реальний рівень завантаження виробничих потужностей; ступінь зносу ОПФ; частка НДДКР у загальному обсязі робіт; продуктивність праці; динаміка виробництва; стабільність виробничого процесу; питома вага виробництва у ВВП, оцінка конкурентоспроможності продукції; вікова структура і технічний ресурс парку машин та обладнання; фактичний і необхідний обсяг; рівень рентабельності виробництва; рентабельність власного капіталу підприємства; фінансові: фондовіддача ОВФ; фондоозброєність праці; повна собівартість об'єкта оцінки; відновлена

собівартість об'єкта оцінки; базова собівартість об'єкта оцінки; ресурсні резерви збереження і розвитку виробничого потенціалу; резерви управління з формування потенціалу підприємства, адаптованого до ринкового середовища; технологічні: величина техніко-технологічного потенціалу високотехнологічного підприємства; показник віддачі активів техніко-технологічного потенціалу підприємства; показник відносного приросту або зниження техніко-технологічного потенціалу підприємства в розглянутому періоді порівняно з базовим періодом, вартість технології виробництва; рівень технології.

У табл. 1 систематизовано показники діагностики ТТП за вказаними напрямками та їх авторами.

Таблиця 1

Систематизовані показники діагностики ТТП

Метод оцінки і діагностування	Автор методу	Показники
Оцінювання потенціалу за допомогою індикаторів техніко-технологічної складової економічної безпеки	Євдокимов Ф. І., Белозубенко В. С. [3]	1) темп оновлення ОВФ; 2) реальний рівень завантаження ВП; 3) ступінь зносу ОВФ; 4) фондовіддача; 5) фондоозброєність; 6) частка НДДКР у загальному обсязі робіт; 7) продуктивність праці; 8) коефіцієнт еластичності
Оцінка техніко-технологічного потенціалу високотехнологічного підприємства	Євдокимов Ф. М., Лисяков В. Ф. [2]	1) вартісна оцінка ТТП; 2) віддача активів ТТП; 3) вартість активів, що формують ТТП; 4) коефіцієнт стану активів техніко-технологічного потенціалу; 5) показник відносного приросту (зниження) ТТП потенціалу підприємства
Аналіз техніко-технологічного потенціалу за допомогою кількісної оцінки можливостей	Краснокутська Н. С. [4]	1) рентабельність власного капіталу; 2) продуктивність кожного ресурсу; 3) ефективність сукупності ресурсів; 4) рентабельність виробничих ресурсів; 5) темпи зростання
Оцінка механізмів та обладнання як основи ТТП	Бендиков М. А. [7]	1) повна собівартість об'єкта; 2) відновлювальна вартість об'єкта оцінки; 3) базова вартість об'єкта
Діагностування потенціалу за допомогою моніторингу системи кількісних і якісних показників ЕБП	Должанський І. З., Загорна Т. О., Удалих О. О. [6]	1) індикатори економічної безпеки; 2) показники фактичного стану виробництва
Методика експрес-діагностування ТТП	Коверга С. В., Передерєєва О. С., Кузьменко С. В. [5]	1) фондоозброєність праці; 2) фондовіддача; 3) фондоємність; 4) коефіцієнт стану активів ТТП

У ході оцінки ТТП кожна методика має як свої плюси, так і мінуси, виділенням яких займалася Передерєєва О. С. та які наведено в табл. 2 [5].

Таблиця 2

Позитивні та негативні сторони методів оцінки ТТП

Метод оцінки і діагностування	Позитивні моменти	Негативні моменти
Оцінювання потенціалу за допомогою індикаторів техніко-технологічної складової економічної безпеки	Інформативна, наочна, дає рекомендації щодо подальшого розвитку	Достатньо однобічна, не враховує технології. Занадто багато показників, не дуже зручна
Оцінка техніко-технологічного потенціалу високотехнологічного підприємства	Враховує усі складові ТТП, дозволяє виявити динаміку за роками, невелика кількість показників, наочна	Дуже складна для непідготовленого користувача, потребує багато часу для визначення показників
Оцінка механізмів та обладнання як основи техніко-технологічного потенціалу	Наочність та швидкість, невелика кількість показників, проста у застосуванні	Занадто однобічна, не враховує взаємодії всіх складових, мало інформативна
Діагностування потенціалу за допомогою моніторингу системи кількісних і якісних показників економічної безпеки на рівні підприємства	Інформативна, можливість порівнювання у різних циклах показників, наочна у вигляді графів, взаємозв'язані різні частини потенціалу	Багато показників, важко їх нормувати, потрібно забагато часу для аналізу й розрахунку, не зручна у використанні, складна
Аналіз техніко-технологічного потенціалу за допомогою кількісної оцінки можливостей	Отримані результати дозволяють прийняти конкретні управлінські рішення, мало показників, що застосовуються	Відсутній зв'язок з іншими складовими ТТП, не дуже чітка, важко застосовувати
Методика експрес-діагностики ТТП	Можливість проведення експрес-діагностування за трьома-шістьма показниками. Наочна, легка у застосуванні, наявний взаємозв'язок між усіма складовими ТТП	При застосуванні проблемної діагностики розраховуються багато показників з різних фінансових документів та з деякими з них є труднощі під час аналізування

Діагностику можна вважати ефективною, якщо вона легка у застосуванні, сприятлива до користувача, не потребує багато часу та дозволяє прийняти відповідне і правильне управлінське рішення щодо оперативних та стратегічних завдань виробництва.

Оптимальним варіантом є використання комплексної методики оцінювання шляхом експрес-діагностування як найефективнішої з точки зору економії часу, наочності та зручності. Вона всебічно охоплює ТТП і дає можливість робити прогнозування на наступні періоди. Це дозволяє дослідити динаміку техніко-технологічного потенціалу та прийняти своєчасне рішення.

Алгоритм, за допомогою якого здійснюється оцінка техніко-технологічного потенціалу підприємства методом експрес-діагностування, наведено на рисунку.

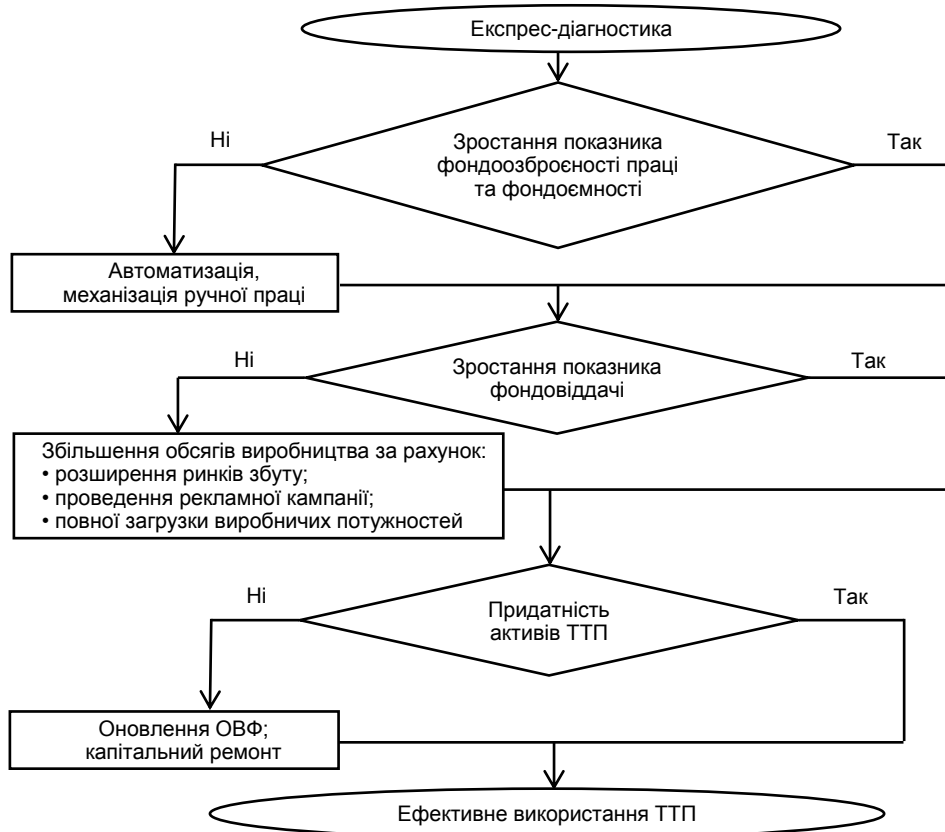

Рис. Алгоритм оцінки ТТП підприємства

Аналіз стану й розвитку вітчизняної промисловості показує, що сьогодні місце організації на ринку визначається значною мірою рівнем та темпом виробничих процесів. Таким чином, розвиток, нарощування та активізація техніко-технологічного потенціалу стають однією з найважливіших складових конкурентних переваг. Основою ефективного використання техніко-технологічного потенціалу є своєчасне та достовірне виявлення та його оцінювання.

Наук. керівн. Холодний Г. О.

Література: 1. Передерєєва О. С. Методичні підходи до оцінки економічної складової техніко-технологічного потенціалу промислового підприємства / О. С. Передерєєва // Економіка промисловості. – 2012. – № 1–2. – С. 267–269. 2. Евдокимов Ф. И. Индикаторы технико-технологической составляющей экономической безопасности предприятия / Ф. И. Евдокимов, В. С. Белозубенко // Научные труды Донецкого национального технического университета. – 2004. – С. 21–29. 3. Евдокимов Ф. И. Механизм оценки технико-технологического потенциала предприятия / Ф. И. Евдокимов // Научные труды Донецкого национального технического университета. – 2005. – № 97. – С. 25–30. 4. Краснокутська Н. С. Дефініція поняття "потенціал підприємства" в контексті розвитку мікроекономічної теорії / Н. С. Краснокутська // Вісник КНТЕУ. – 2008. – № 5. – С. 54–64. 5. Передерєєва О. С. Ефективність діагностики техніко-технологічного потенціалу машинобудівного підприємства / О. С. Передерєєва, С. В. Коверга, С. П. Кузьменко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – С. 205–209. 6. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с. 7. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития [Электронный ресурс] / М. А. Бендиков. – Режим доступа : <http://mevriz.ru>.